

Een kerk die (over)leeft, dr. A.J. Kunz

Kerk in de marge

De kerk is in Nederland in de marge geraakt; dat klinkt bijna als een open deur. Het feit dat we er twee dagen over spreken, en over onze roeping hierin, bewijst dat het toch geen open deur is. Vooral de Protestantse Kerk verliest jaarlijks duizenden leden. Het probleem gaat de kleine kerken echter niet voorbij. In de storm van de secularisatie bestaat geen comfortzone.

Kerkverlaters

Inmiddels zijn veel van de mensen om ons heen de kinderen of zelfs de kleinkinderen van de kerkverlaters van destijds. Ze behoren tot een hele generatie die doorgaans geen enkele boodschap meer heeft aan kerk en geloof. Terwijl hun ouders dikwijls een uitgesproken anti-houding hadden, vinden hun kinderen en kleinkinderen de kerk zelfs niet meer de moeite waard om zich tegen te verzetten. Ga je naar de kerk? Geen probleem, maar val mij er niet mee lastig. De discussie laait pas weer op als het gaat over de plaats van kerk en christelijk geloof in de samenleving.

Te grote jas

Op dit moment is de kerk vooral een probleem voor degenen die zich binnen de kerkmuren bevinden. Om bij de Protestantse Kerk te blijven: na een slepend fusieproces met een groots opgetuigde organisatie dringt de realiteit door dat de kerk hoe langer hoe meer marginaliseert. Wat dat betreft is een bezoek aan het Landelijk Dienstencentrum veelzeggend. In slechts vijftien jaar tijd is het een veel te grote jas geworden. En die vraag die je vervolgens bekruipt, is of je daar niet het failliet van een kerkvisie ziet die reeds in 2004 achterhaald was. Een kerk die nog dacht in termen van invloed, een kerk als factor van betekenis (en misschien zelfs: als machtsfactor) in de samenleving. Midden in het land, in Utrecht, als een spin in een web met landelijke dekking. En daarna hadden we nog even vier steunpunten in het land, en daarna 35 gemeenteadvisers, maar nu, per 1 januari, is de dienstenorganisatie geworden tot een makelaar in kennis, samen met de gemeenten.

Tegenbeweging

Inmiddels is een tegenbeweging zichtbaar. Ik denk aan 'Kerk 2025', aan publicaties van prof. dr. Bram van de Beek en van dr. Wim Dekker; in die rij staat ook het boek van prof. Stefan Paas: *Vreemdelingen en priesters*. Bij alle verschillen in kerkvisie geven deze publicaties iets aan van het gevoel van urgentie, en in meerdere of mindere mate, ook van het ongemak. Want zijn we op de goede weg? En niet alleen ongemak, maar ook zelfonderzoek: hoe zijn we een levende kerk, een kerk die niet een moeilijke periode in de cultuur overleeft, maar die leeft voor God en tot heil van een samenleving. Het feit dat de Gereformeerde Bond er een conferentie over belegt en dat we hier met velen zijn, geeft iets weer van de urgentie van dit moment. En wellicht ook van onze verlegenheid. Dat laatste hoop ik dan maar. Wat mij betreft voeren we namelijk een indringend gesprek over de ecclesiologie. Wie de leer aangaande de kerk verbouwt, moet wel de kosten overrekenen. Maar wat we volgens mij in elk geval niet moeten doen is een zoveelste gesprek óver de kerk voeren. En al helemaal geen discussie, waarbij we alleen ideeën uitwisselen of ons gelijk willen halen. Daar is de kerk niet mee gediend, daarmee wordt God niet geëerd en dat helpt ons ook niet verder in onze kerkelijke praktijk.

Luisterhouding

Ik zeg dit met nadruk, omdat het de bedoeling is dat ik reageer op de lezing en daarachter: op het boek van Stefan Paas. Als ik dingen lees waar ik op moet reageren, dan zit ik bijna vanzelf in de modus van: wat vind ik ervan? Ik leer mijn studenten dat je die vraag best mag stellen, maar als je ermee begint, dan ontnem je jezelf de mogelijkheid om van een ander te leren. Een meer zinvolle vraag is: wat heeft de auteur mij te zeggen? Om er dan vervolgens geen beoordeling op te plakken, maar het gesprek aan te gaan. Ik ben daarom na hoofdstuk 1 opnieuw gaan lezen. Juist als het gaat over de kerk, Gods kerk, zullen we ons in die luisterhouding moeten oefenen. Naar elkaar, maar

bovenal naar de heilige Schrift. Dat is trouwens ook de opdracht die ik voor vanmiddag heb meegekregen.

Realistisch

De boodschap die ik bij Paas heb beluisterd is deze: wees nuchter en realistisch over de kerk en de roeping van elke christen. Stop met treuren over een voorbijgehegemonie van de kerk in de samenleving. Neem de secularisatie volstrekt serieus en probeer niet om nog iets te repareren. Het *corpus christianum* is voorbij en het ziet er niet naar uit dat het terugkomt. Het is zelfs de vraag of je daar wel naar terug moet verlangen. Laat de Bijbel niet zien dat in God geloven altijd iets is van een minderheid? Leer het daarom af om in de christelijke gemeente te tellen; kerkgroeimodellen klinken wel missionair, maar in de praktijk werken ze demotiverend. En ze zijn dikwijls ingegeven door een verlangen naar succes. Ook een theocratisch geladen volkskerkbegrip – de volkskerk als kerk van het volk, waarbij kerk en natie goeddeels samenvallen, wijst Paas af. Dat geldt uiteindelijk ook voor de voorzichtige variant, de kerk voor het volk; om de eenvoudige reden dat dit, in de woorden van Paas, de ideologie van een protestantse natie veronderstelt. De kerk bevindt zich in de ballingschap; ze bestaat uit vreemdelingen en bijwoners. Abraham Kuyper kon een eeuw geleden nog spreken over de 'indruk der noodzakelijkheid' – de kerk hoort er in de samenleving bij, ook voor degenen die nauwelijks of nooit een kerk van binnen zien – maar die indruk der noodzakelijkheid is echt voorbij.

Secularisatie

Hoe kan de christelijke gemeente dan haar plaats innemen in een seculiere cultuur? In zijn kritiek op modellen van kerkzijn (de volkskerk, een anabaptistische tegencultuur, de kerk binnenstebuiten van Hoekendijk, enzovoorts) zegt Paas dat al die modellen nog uitgaan van een christelijke cultuur – of hoe de cultuur weer christelijk kan worden. Die kritiek neem ik ter harte. Ik herken die kerkelijke dadendrang om invloed te hebben in je omgeving. We moeten ons realiseren dat de verbinding tussen kerk en cultuur, zoals die eeuwenlang kenmerkend is geweest voor West-Europa, voorbij is. Als de cultuur seculariseert, heeft dit gevolgen voor een kerk die sterk tegen die cultuur aanleunt, juist omdat ze mede vorm heeft gegeven aan die christelijke cultuur. Het stadsplan van de oude Nederlandse steden laat zien hoe de verhoudingen destijds lagen. Kerk en stadhuis lagen dicht bij elkaar. Met alle problemen van dien natuurlijk, maar dat terzijde. De kerkgebouwen staan nog op dezelfde plaats, maar de positie van de kerk in de samenleving is radicaal gewijzigd. Daarmee staan we voor de vraag wat wezenlijk is voor ons kerkzijn. Wat doet er echt toe? De kerk is geen factor van macht, evenmin het visitekaartje van een bepaald land, maar de bruid van Christus, zo leren we uit het Nieuwe Testament.

Ballingschap

In plaats van modellen van kerk-zijn die proberen om (1) de cultuur te veroveren, of (2) een tegencultuur te vormen, of (3) kerk en volk te laten samenvallen, presenteert Paas een kerkvisie waarbij christenen, naar de titel van zijn boek, vreemdelingen en priesters in de samenleving zijn. Daarbij oriënteert hij zich oudtestamentisch vooral op de bijbelse literatuur rondom de ballingschap; nieuwtestamentisch op de eerste brief van Petrus. De ballingschap was in het volksbestaan van Israël een periode van verwarring, van inkeer, van oordeel en verootmoediging, maar ook van het bewaren van je identiteit, van een nieuwe roeping, van vernieuwing van wat je hebt meegekregen. Je kunt er aan lijden, maar je kunt er ook van leren. En die twee vormen geen tegenstelling. Daarbij kan, als ik Paas goed begrijp, sprake zijn van ongelijktijdigheid. Niet alle christenen beleven de kerkelijke situatie als een oordeel van God; er zijn er ook die juist nieuwe mogelijkheden zien te midden van een veranderde cultuur. Dat levert wel de vraag op of oordeel en vernieuwing niet meer bij elkaar horen dan Paas doet voorkomen. Kun je deze dingen van elkaar losmaken, als het gaat om de ballingschap als spiegel voor kerk-zijn?

Priesterschap

De tweede belangrijke lijn voor het model van Paas is de eerste Petrusbrief. Christenen zijn vreemdelingen en priesters. In de cultuur van die tijd waren christenen vreemd. Vreemdelingen zijn anders en ze zijn relatief machteloos. Al betekent dit niet dat ze zich moeten afzetten tegen de wereld waarin ze leven en een tegencultuur moeten stichten. Wel zal in de keuzes die ze maken openbaar komen dat ze anders zijn dan de omringende cultuur. Tegelijk waren ze geroepen om priester te zijn: een koninklijk priesterschap, een heilig volk, om de deugden te verkondigen van God die hen uit de

duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht. Paas werkt het priesterschap in twee richtingen uit: allereerst zijn priesters vertegenwoordigers van het volk voor God; andersom komen ze uit naam van God tot het volk, met zegening en onderwijs. Voor de plaats van de priesterkerk in de samenleving betekent dit allereerst dat de christelijke gemeente de mensheid bij God representeert; en andersom dat ze een 'showcase' is, een teken van Gods bedoelingen met de schepping.

Doxologie

De priesterkerk die Paas voorstaat, is een gemeente van vreemdelingen en priesters die leven bij het heilige; niet in klaagzangen over de teloorgang van kerkelijk leven, maar in de doxologie. Een gemeente die zelfs degenen vertegenwoordigt die zich aan haar rafelranden bevinden, en hen die zich volstrekt los van de kerk bewegen. Paas benadrukt de priesterlijke roeping van de kerk: ze is er ten dienste van God en tot heil van de wereld. In het besef dat volgelingen van Christus vreemdelingen zijn. Ze hoeven het in deze wereld dus niet te maken; ze hoeven alleen hun roeping te volgen.

Apart staan

Paas maakt met zijn nadruk op de kerk als gemeenschap van vreemdelingen en priesters een belangrijk punt. Want komt veel treurnis over secularisatie niet voort uit een gevoel van verongelijkheid? Het is maar de vraag of de eer van God bovenaan staat; verlies van invloed en relevantie van de kerk doet op z'n minst mee. Wie Christus volgt, komt in deze wereld apart te staan. Onze kerken lopen echter niet over van vreemdelingschap. We staren ons misschien nog te veel blind op kerk-zijn in een christelijke cultuur. Wie de kerkgeschiedenis kent en de situatie van de kerk wereldwijd beziet, weet dat dit eerder uitzondering dan regel is. En hoe zit het met onze priesterlijke roeping? Zijn onze erediensten dienst aan God, en komt daarin ook de dienst aan mensen om ons heen openbaar – bijvoorbeeld in de voorbede?

Veranderingen

Ik wil de lessen van Paas daarom volstrekt serieus nemen. 'k Heb ze nodig, want ik kom, net als de meesten van ons, nog een beetje uit een andere tijd. Ik ben bijna twintig jaar predikant, maar heb kerk en samenleving juist in die jaren hard zien veranderen. In Groot-Ammers maakte ik het laatste stukje *corpus christianum* mee, realiseer ik me achteraf. De kerk midden in het dorp, een grote meelevendheid, een brede rand van mensen die te liberaal waren om naar de kerk te gaan, maar die je wel op bezoek verwachtten. En die financieel nog bijdroegen. Dat verdwijnt op vrijwel alle plaatsen in Nederland, in rap tempo.

Zonder franje

We moeten ons voorbereiden op andere tijden. Een tijd van dieper verstaan wat vreemdelingschap betekent. Dat betekent kerk-zijn zonder franje, en predikanten die geen kerkelijke gezagsdragers zonder meer zijn, maar getuigen van Christus, als mensen van vlees en bloed. Mensen die hun waardigheid niet uit hun ambt halen, maar die zich door het ambt – gezonden door de roeping van Godswege – gedragen weten om mens onder de mensen te zijn. Predikanten die zich niet meer in een kerkelijk instituut kunnen verschuilen en die niet meer kunnen meeliften op een christelijke cultuur. Je identiteit bewaren stelt voor de vraag wat je identiteit is. Ligt die in Christus?

Kwetsbaarheid

Dit betekent kerk-zijn in kwetsbaarheid en afstand nemen van de kerk als machtsinstituut. Kerk en invloed in de samenleving zijn in de kerkgeschiedenis nogal eens samengegaan, maar juist daar waar invloed macht werd is het vaak een giftige cocktail gebleken. In de Bijbel kom je die verbinding niet tegen; de profeten in het Oude Testament behoren al bij een minderheid. De geschriften van het Oude Testament zijn zeker niet mainstream. Anders hadden de profeten niet zoveel te preken gehad. Ook de kerk in het Nieuwe Testament is een minderheid: vreemdelingen in de verstrooiing, zo zegt Paas met een beroep op de eerste Petrusbrief.

Liturgie

We moeten dus af van onze geldingsdrang. In plaats daarvan staat wat ik maar noem de liturgische functie van de kerk. Liturgie als dienst – aan God en aan de naaste. Ten aanzien van de plaats van de kerk in deze wereld betekent dit een pleidooi voor sober kerk-zijn – een lijn die bijbels-theologisch goed te verdedigen is. Destijds waren het ook in Korinthe niet vele wijzen en edelen en machtigen. En de

boodschap van de kerk was toen ook al dwaasheid. Het kruis van Christus lijkt nergens op. Geloven in de Gekruisigde is eigenlijk te gek voor woorden. Het is voor de Grieken dwaasheid. Zoals het overigens ook voor de Joden een ergernis is. Zoek het probleem dus niet alleen buiten de kerk en buiten jezelf.

Huiswerk

Op dit punt hebben we nog veel huiswerk te doen. Daarbij is er sprake van ongelijktijdigheid, ook onder ons. Niet in elke gemeente zijn de gevolgen van de secularisatie al evenzeer zichtbaar. In Amsterdam kun je je ogen niet meer dicht doen; daar is die christelijke cultuur passé. In Katwijk kun je je ogen nog wel even dicht doen – er is een relatief behoorlijke kerkelijke betrokkenheid, de kerk staat zeker op het dorp nog midden in de samenleving, het college van B&W is geheel confessioneel van kleur. Maar inmiddels zijn er hele straten en wijken in Katwijk die sterk gesecculariseerd zijn. Je ogen daarvoor dicht doen is levensgevaarlijk. En die secularisatie heeft ook vat op ons eigen hart. We zijn zelf moderner dan we denken. Vreemdeling en priester zijn zit mij niet in het bloed. Het trekt me niet en ik ben er eerlijk gezegd te modern voor. Ik moet ertoe bekeerd worden. In dat opzicht vind ik het priesterlijke alternatief van Paas niet direct vanzelfsprekend. Misschien is het ook wel wat idealistisch. Het vraagt om geloof en om bekering, maar het gaat ook door de aanvechting heen. Vind ik het zélf wel de moeite waard om God te dienen? Dat is een verkeerde vraag, maar ik moet er wel telkens voor ingewonnen worden.

Verhouding kerk en volk

Hiermee ben ik inmiddels overgegaan tot het formuleren van mijn vragen. Nogmaals: ze bedoelen om de bezinning verder te helpen. Bij alle waardering roept het betoog van Paas voor mij vier vragen op. Allereerst de vraag naar de verhouding van kerk en volk. Die vraag is ten aanzien van de volkskerk van belang. Het maakt nogal verschil als je de volkskerk definieert als kerk van het volk (als natie dus, en als culturele entiteit), met daarachter de gedachte dat God een verbond met Nederland als protestantse natie heeft gesloten, of dat de volkskerk kerk voor het volk is. Als ik de karakteristieken van het volkskerkmodel overweeg, dan vraag ik me ook wel af of ik daar bij hoor: veel aandacht voor politieke en maatschappelijke structuren, die vooral christelijk moeten zijn; de institutionele eenheid van de kerk, waardoor zoveel mogelijk mensen onder een paraplu gehouden moeten worden – al willen ze het misschien zelf niet, een anoniem christendom dus. Dat lijkt me niet van deze tijd; het past misschien wel bij een christelijke cultuur – en zelfs dan moet je je afvragen of dit recht doet aan de bijbelse visie op kerk-zijn. Een staatskerk is bijbels-theologisch een gedrocht. Het is in de praktijk te veel staat en te weinig kerk.

Verbond

Maar is daarmee de kerk voor het volk meteen afgeschreven? Ik begrijp de moeilijkheid van het begrip 'volk'. Dat is een natie, een politieke en culturele entiteit. Maar zonder te spreken over de *ideologie* van een protestantse natie, acht ik de verbanden waarin hervormde kerkelijke gemeenten vanouds staan toch een groot goed. De mensen in de kaartenbak zijn geen vreemdelingen en priesters. Trouwens: dat kan ook niet van alle kerkgangers worden gezegd. Maar er liggen wel lijntjes. Wie in de volkskerk staat, wil zo lang mogelijk kerk voor het volk blijven; in het geloof dat de Heere Zijn verbond door de geslachten heen opricht en in het besef dat Zijn armslag breed is. Dat heeft niets te maken met dopen met de brandslang, maar wel met een visie op het verbond waarbij kerk en volk op elkaar betrokken zijn. Zolang God dit nog laat, dat wel.

Roeping

Kerk voor het volk hoeft niet noodzakelijk te betekenen dat kerk en volk samenvallen, maar wel dat de kerk een roeping heeft ten aanzien van het volk. Zo u wilt: een theocratische roeping. Niet in de politieke zin van het woord, maar wel dat Christus recht heeft op ieders gehoorzaamheid – en geloof. Dat ligt overigens weer dicht aan tegen wat Paas zelf zegt over zijn priesterkerk, waar de grenzen ook vloeiend zijn en waar je niet zomaar kunt bepalen wie er wel en wie er niet bij horen. Maar waarom dan toch niet gezegd dat de kerk altijd kerk voor het volk is? Niet alleen voor het volk in de zin van representatie, zoals Paas zegt. Maar ook kerk voor het volk, omdat je met het volk verbonden bent, wie er ook maar tot dat volk behoren. Niet als ongeoorloofde kerkelijke expansiedrift om maar zoveel mogelijk mensen binnenboord te hebben, maar wel omdat God recht heeft op ieders leven.

Voorlopigheid van modellen

De tweede vraag betreft het ballingschapsmodel, verbonden met de gedachte van vreemdelingschap. Mijn punt bij het beroep van Paas op de ballingschap is niet dat hij die vergelijking niet zou mogen maken. Inderdaad: als we de brug niet meer zouden kunnen slaan tussen de Bijbel en onze postchristelijke tijd, dan is de secularisatie pas echt voltooid. Al zeg ik wel: dat de nadruk op de ballingschap valt, en niet bijvoorbeeld op de theocratie, is eveneens ingegeven door de cultuur, net als de andere modellen van kerk-zijn op hun beurt een bepaalde cultuur verraden. Bij Paas is het nu de seculiere cultuur. Dat geeft aan zo'n model altijd iets voorlopigs. Bijbels-theologisch is fundamenteel dat de kerk het eigendom van de Kurios is, dat de gemeente er niet voor haarzelf is maar voor haar Heer en dat ze getuigend in de omgeving staat. Dat die modellen iets voorlopigs hebben, blijkt wel uit het feit dat verwijzingen naar de ballingschap vaker voorkomen. Rond de kerkfusie schreven we er veel over in *de Waarheidsvriend*, tegenwoordig hoor ik er veel minder over. Dat moet ons te denken geven.

Hernieuwde oriëntatie

Waar het me om gaat is de betekenis van de periode van ballingschap. Over de vraag naar de marginalisering van de kerk in de samenleving is veel te doen. Zo benadrukken prof.dr. A. van de Beek en dr. W. Dekker dat er hierbij sprake is van een oordeel van God; de kerk is in ballingschap. Tegen een oordeel valt niet te vechten, je moet eronder buigen. Ook Paas vergelijkt de kerkelijke situatie anno 2016 met de ballingschap van de Judeeërs in Babel. Hij benadrukt echter dat die periode niet alleen een tijd van oordeel was, maar ook van het bewaren van de identiteit in een vreemde cultuur en een hernieuwde oriëntatie: als vreemdelingen waren de Judeeërs ook priesters in hun omgeving, bijvoorbeeld in het zoeken van de vrede voor Babel (Jeremia 29).

Oordeel

De gedachte van het oordeel vindt Paas vooral terug bij degenen die in de volkskerk staan. Deze was zo met het volk vergroeid dat de secularisatie tot een diepe crisis leidt. Er zijn echter genoeg christenen die al langer gemarginaliseerd zijn; ook jongeren ervaren het veel minder als een oordeel dat de kerk aan de rand van de samenleving staat. Christenen in de volkskerk moeten andere christenen niet opzadelen met de gedachte dat de ballingschap een oordeel is. Het is immers ook een tijd van een nieuwe roeping, aldus Paas. Nieuwtestamenteel verbindt hij dit vooral met de eerste Petrusbrief: christenen zijn vreemdelingen en priesters. Ze staan weliswaar apart in deze wereld, maar ze zijn geroepen tot priesterlijke dienst aan God en in deze wereld.

Deuteronomistisch perspectief

De vraag naar de duiding van de crisis waarin we ons bevinden, blijf ik een geweldig lastige vraag vinden. Volgens Paas is er sprake van een deuteronomistisch perspectief – waarbij het instorten van de volkskerk en de christelijke natie als oordeel worden beleefd en er is sprake van een diasporisch perspectief, waarin die ineenstorting wordt aanvaard als een weg die God met ons gaat, om langs die weg onze roeping te ontvangen. Ik merk aan mezelf dat ik nog erg met dat deuteronomistische perspectief zit. En wel om twee redenen: allereerst omdat je kunt lijden aan wat er ineens stort – en wat zullen de gevolgen zijn? Voor de kerk, maar ook voor ons land en volk, voor je kinderen en kleinkinderen? In de tweede plaats vraag ik me af of we aan dat deuteronomistische perspectief echt toe zijn. Ik zie om me heen ook nog veel toedekken van de dingen; blij zijn als het nog een beetje loopt, maar de vraag ontwijkend of God oordelend bezig is.

Diasporakerk

Het oordeel van God raakt ons allen. Niemand zich onttrekken aan onze huidige culturele situatie in West-Europa; en daarmee is er ook geen stormvrije zone. Ook de vreemdelingen en priesters van de Petrusbrief hebben moeten leren dat je niet zomaar gemeente van Christus bent. Het is de tijd dat het oordeel begint bij het huis van God (4:17). De vreemdelingen en priesters gaan zelf door het oordeel heen; ze worden er slechts ternauwernood uit gered, door de genade van Christus. Ik vraag me dus af of we al bij die diasporakerk zijn. Op veel plaatsen nog niet, vermoed ik.

Representatieve gemeenschap

De derde vraag betreft de priesterkerk zelf. Als Paas de plaats van de kerk in deze wereld beschrijft, komt hij tot de kerk als een representatieve gemeenschap. Je gaat naar de kerk, ook voor je kinderen die niet meer gaan. Je bidt voor mensen die zelf niet meer bidden. Je gaat naar de kerk, ook voor je kinderen die niet meer gaan. Of voor je aardige burens die niks met God hebben. Er zit iets waardevols

in als Paas zegt dat een priesterlijke houding voor nabijheid bij medemensen zorgt; priesters die langs kunnen gaan bij hun burens of bij het stadsbestuur om te vragen of ze voor hen kunnen bidden op zondag. Priesters die namens hun niet-kerkelijke familie God kunnen prijzen voor al het moois dat ze hebben ontvangen; priesters die de schuld van de wereld, van hun buurt en familie voor God brengen in de dienst van de verzoening.

Voorbede

Het raakte me; in zekere zin wil ik het meer praktiseren. Maar tegelijk vraag ik me af: overvraag je de gemeente hiermee niet? Want ben ik zelf werkelijk een priester en vreemdeling? Leef ik zelf van genade? Die vragen mogen sterkere nadruk krijgen. Waar het me nu om gaat is het punt van de representatie. Het is een waardevolle gedachte: mensen die aan hun burens of aan het stadsbestuur vragen of ze voor hen kunnen bidden; mensen die de schuld van de wereld, van hun buurt en familie voor God brengen in de dienst van de verzoening. De vraag is wel wat het nu betekent dat een gelovige minderheid optreedt ten behoeve van een meerderheid die het geloof niet deelt. Het lijkt me een punt van verder gesprek. Want wat gebeurt er als ik als gelovige mijn onkerkelijke buurman representeer? In hoeverre wordt hij er beter van? Ten aanzien van het bidden voor de stad of het dorp kan ik het begrijpen. Maar wat gebeurt er als priesters de schuld van de wereld, van hun buurt en familie voor God brengen in de dienst van de verzoening?

Profetische taak

Ten slotte: hoe zit het met de profeet? Bij die profetische taak gaat het me niet alleen om de vraag hoe mensen buiten de kerk persoonlijk betrokken raken bij liturgie en eredienst. Al vind ik dat een spannend punt: hoe representatie en presentie voor Gods aangezicht zich tot elkaar verhouden. Het is echter ook de vraag hoe de geboden van God in onze maatschappij bekend blijven en worden. Wie vraagt aan het stadsbestuur of er voor hen gebeden mag worden, die mag zijn mond niet houden bij onrecht, en vooral niet: bij de ontheiliging van Gods Naam. In dat bidden komt dus toch iets van de profetie openbaar en daarmee van de theocratie.

Goede communicatie

Ik bedoel daarmee niet via een omweg toch weer bij macht en invloed uit te komen. Evenmin bedoel ik dat er vanuit Utrecht het ene herderlijke schrijven na het andere moet komen. Ook ik ben geneigd ook kleinschaliger te denken, en vanuit relaties. Maar wie laat zijn stem nog horen tegen onrecht, tegen geweld, tegen abortus? En vooral: wie laat getuigend Gods stem nog horen, in de media, in de politiek, in je vriendenkring? Houd de priester en de profeet bij elkaar, zou ik zeggen. En zoek naar een goede communicatie zodat die profeet geen betweter is, en ook geen nar. Maar wel iemand die in relatie tot God staat én met de mensen om zich heen.

Het drievoudige ambt

Dat gezegd hebbend, constateer ik dat het de moeite waard is om het drievoudige ambt van Christus en van de christen als profeet, priester en koning verder te doordenken. Vanuit de belijdenis, maar dan voor kerkzijn in een seculiere tijd. Kerk zijn in de marge kenmerkt zich door priesterlijke bewogenheid; maar evenzeer door profetische betrokkenheid. En door het geloof dat Christus Heer en Koning is. Hij staat niet in de marge, maar Hij heeft alle macht, in hemel en op aarde.